

Reikalavimai citavimui

Teiginiai, pažodžiui atkartojantys kitų autorių mintis, turėtų būti pateikiami kaip citata. Galima šiuos teiginius išdėstyti ir ne pažodžiui, t. y. perfrazuojant ar interpretuojant, tačiau ir tuomet turėtų būti atskleidžiamas šaltinis (knyga, interneto adresas, periodinis leidinys, straipsnis ar kt.). Viešai skelbti kūrinio tekstą darbe, naudojant kito autoriaus originalias idėjas ar mintis ir nenurodant jų autoriaus, yra neetiška. Todėl dera literatūros šaltiniuose nurodyti, kokiais autoriais ir jų darbais remtasi rašant darbą. Paprastai, perpasakojant kitų autorių mintis, skliausteliuose nurodoma autoriaus vardo pirmoji raidė, pavardė (jei autoriaus nėra, rašomas šaltinio pavadinimas), šaltinio publikavimo metai ir, jei cituojama konkreti teksto dalis, – puslapis.

LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas leidžia atgaminti nedidelę išleisto ar kitaip viešai paskelbto kūrinio dalį tiek originalo kalba, tiek išverstą į kitą kalbą, kaip citatą kitame kūrinyje be kūrinio, iš kurio paimta citata, autoriaus ar kito to kūrinio autorių teisių subjekto leidimo, jeigu toks atgaminimas yra sąžiningas ir jo mastas neviršija citavimo tikslui reikalingo masto. Cituojant turi būti nurodomas citatos šaltinis ir autoriaus vardas, jeigu jis yra nurodytas kūrinyje, iš kurio citata paimta.

Taigi jeigu cituojamas kito autoriaus kūrinys ar jo dalis **pažodžiui**, jis turi būti aiškiai išskiriamas kabutėmis arba kursyvu. Cituojama turi būti tiksliai. Turi aiškiai matytis cituojamos dalies pradžia ir pabaiga. Citatos išskiriamos kabutėmis arba kursyvu ir pažymimos kaip bibliografinė nuoroda / išnaša, nurodant autoriaus vardą, pavardę, kūrinio pavadinimą ir leidimo duomenis bei puslapį, iš kurio buvo cituota. Kabučių nereikia, jei tekstas atpasakojamas ar analizuojamas. Šiuo atveju tik nurodoma, iš kur buvo paimti duomenys. Nuorodos reikia ir tais atvejais, kai darbe naudojamos kito autoriaus parengtos schemas, diagramos, paveikslėliai, statistiniai duomenys ir pan.

Galima cituoti praleidžiant kito autoriaus kūrinio vietas (sakinį ar žodžius). Tuomet citatoje tai reikia pažymėti ženklu [...].

Kai cituojama iš antrinio šaltinio, t. y. tam tikro autoriaus teiginiai cituojami ne iš jo paties, o iš kito autoriaus darbo, būtina nurodyti, jog pasinaudota antriniu šaltiniu, pvz., A. Zuzevičiūtė teigė (cit. pagal S. Prosser, 2001), kad [...].

Jei kito autoriaus mintys yra perpasakojamos ir apibendrinamos, baigus sakinį, konkretus autorius rašomas skliausteliuose. Pvz.: [...] kūrybinė veikla turi didelės įtakos motyvacijos didinimui. (J. Yang, 2015).

Cituojant autoriaus mintis pažodžiui, citata turi būti kabutėse, o po jos skliausteliuose nurodoma autoriaus pavardė, leidinio metai ir puslapis. Pvz.: „Didžioji dalis moksleivių netaps profesionaliais menininkais, tačiau kūrybinių veiklų metu suformuotas netradicinis mąstymas leis kitaip atlikti užduotis bei spręsti išskylančias problemas“ (J. Yang, 2015, p. 45).

Cituojant autorių sakinyje, nurodoma pirmoji vardo raidė, visa pavardė ir šaltinio leidybos metai. Pvz.: [...] pasak V. Pavardenio (2015), geležies rūda [...].

Citavimo esminiai reikalavimai

Berno konvencijoje citavimui keliami trys reikalavimai:

1. *Kūrinys, kuris cituojamas, turi būti laisvai prieinamas visuomenei*, t. y. cituoti negalima be autoriaus sutikimo iš leidinių, esančių neviešuose fonduose; tarnybiniam naudojimui parengtų dokumentų ar leidinių; iš kūrinių, kurie perduoti kuriam nors asmeniui susipažinti ir (ar) recenzuoti; iš periodinėms leidykloms pasiųstų, bet dar nepublikuotų leidinių ir pan.

2. Citavimas turi būti derinamas su gerais papročiais. Tiesa, Lietuvoje sąvoka *geri papročiai* nevertinama, ją LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 21 str. pakeičia teiginys „kūrinio atgaminimas turi būti *sąžiningas*“.

3. Citavimo mastą turi pateisinti *citavimo tikslas*, t. y. citatų skaičius ir apimtis neturi viršyti citavimo tikslo poreikių.

Brandos darbas neturi būti citatų rinkinys, sudarytas **tik** iš kitų autorių kūrinių ar jų dalių, nurodant šių kūrinių ar jų dalių autorius. Toks darbas nebus laikomas savarankišku.

- Cituoti reikėtų negausiai ir atsakingai. Jeigu rašote kurio nors teksto analizę, citata gali būti naudojama kaip pavyzdys.
- Cituojant galima parodyti, kad į analizuojamą problemą galima pažvelgti ir kitu aspektu. Citata gali būti argumentų pagrindas. Jos turi būti aptariamoms ir įvertinamos, o ne „įmetamos“ į tekstą be jokio argumentavimo.
- Citavimas turi būti sąžiningas (citavimo sąžiningumą lemia citavimo tikslas; sąžiningo citavimo tikslas gali būti, pvz., kitų autorių idėjų, teiginių, nuomonės atskleidimas, analizė, autorių kūrinių apžvalga, kritiškas kelių autorių idėjų gretinimas, kritinės nuomonės argumentavimas ir pan.).
- Citavimo apimtis turi neviršyti citavimo tikslui reikalingo masto (galima cituoti tiek, kiek būtina konkrečiam tikslui pasiekti).
- Cituojant turi būti nurodyta citatos šaltinis ir autorius, jeigu jis nurodytas kūrinyje, iš kurio paimta citata.
- Cituojama gali būti nedidelė kito autoriaus kūrinio dalis (išskyrus cituojant nedidelės apimties kūrinius, pvz., aforizmą, miniatiūrą).
- Cituoti galima tik viešai išleistus ar kitaip viešai paskelbtus kūrinius. Kūrinio viešas paskelbimas, viešas išleidimas siejamas su pagrįsta visuomenės teise susipažinti su šiuo kūriniu.